

Н. Л. Бондаренко-Зелінська,
кандидат юридичних наук, доцент,
старший науковий співробітник лабораторії з проблем адаптації
цивільного законодавства України до стандартів ЄС
Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені Ф. Г. Бурчака
Національної академії правових наук України (м. Хмельницький)

УДК 347.632 + 347.94

ДО ПИТАННЯ ПРО ЕФЕКТИВНИЙ СУДОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ДІТЕЙ ВІДПОВІДНО ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ

Розглядаються проблеми та перспективи створення ефективного механізму захисту прав дитини шляхом приведення законодавства України у відповідність до стандартів ЄС. Аналізується існуючий механізм судового встановлення/визнання батьківства, покликаний забезпечити можливість здійснення дитиною права знати своє походження, права на утримання, на виховання тощо. При цьому звертається увага на порушення принципу рівності при судовому визнанні батьківства стосовно дітей, народжених до та після 1 січня 2004 року. Пропонуються шляхи усунення таких недоліків, у тому числі робиться висновок про доцільність застосування при розгляді справ про визнання батьківства щодо дитини, яка народилася до 1 січня 2004 р., не Кодексу про шлюб та сім'ю України, а відповідних норм чинного Сімейного кодексу України. Пропонується надати дітям, народженим до 1 січня 2004 року, можливість доказування свого походження за допомогою кровної спорідненості у справах про визнання батьківства.

Ключові слова: судовий захист, дитина, встановлення батьківства, визнання батьківства.

Одним з основних напрямків державної політики України є реалізація комплексу заходів, спрямованих на охорону дитинства. А оскільки саме сім'я є природним середовищем для фізичного, духовного, інтелектуального, культурного, соціального розвитку дитини, її матеріального забезпечення, держава вживає заходи для зміцнення цієї ланки суспільства. Одним з основних способів створення сім'ї є інститут шлюбу, завдяки якому дві кровно неспоріднені особи, об'єднуючись, утворюють сім'ю. Статтею 122 Сімейного кодексу України (далі — СК України) визначено, що дитина, яка зачата і (або) народжена у шлюбі, народжена до спливу десяти місяців після припинення шлюбу або визнання його недійсним, походить від подружжя. Інакше кажучи, у випадку народження дитини особами, які перебувають у зареєстрованому шлюбі, як правило¹, не виникає проблем з визначенням походження дитини від батьків, оскільки в такому випадку батьківство презюмується.

Невипадково Україна в процесі інтеграції в європейське співтовариство орієнтована на створення умов для зміцнення сім'ї та ефективного механізму захисту прав дітей відповідно до міжнародних (у т. ч. європейських) стандартів, про що свідчить ратифікація Україною конвенцій про права дитини [1], про здійснення

© Бондаренко-Зелінська Н. Л., 2013

¹ Водночас подружжя, а також жінка та чоловік, шлюб між якими припинено, у разі народження дитини до спливу десяти місяців після припинення їх шлюбу, мають право подати до органу державної реєстрації актів цивільного стану спільну заяву про невизнання чоловіка (колишнього чоловіка) батьком дитини.

прав дітей (ETS № 160) [2] тощо та прийняття низки національних нормативно-правових актів, якими серед пріоритетних завдань держави визначено забезпечення реалізації права дітей на сімейне виховання, насамперед, біологічними батьками [3], підвищення рівня культури сімейних стосунків і відповідальності батьків за виконання своїх обов'язків² [4].

Одночасно слід констатувати, що, попри усі намагання держави сприяти зміцненню інституту сім'ї спостерігається різке збільшення кількості дітей, позбавлених сімейного середовища, у зв'язку з чим 3 лютого 2011 р. Комітет ООН з прав дитини в своїх заключних спостереженнях щодо реалізації Урядом України Конвенції ООН про права дитини [5] закликав Україну до посилення своєї політики в сфері охорони прав дитини, зокрема, шляхом зміцнення законодавчих та регуляторних засад для сприяння реінтеграції сім'ї.

Слід звернути увагу, що часто причиною порушення права дитини на виховання в повній сім'ї є факт їх народження в осіб, які з об'єктивних чи суб'єктивних причин не перебувають у шлюбі. З огляду на це, зважаючи на кричущі показники дитячої безпритульності та зростання кількості випадків виховання дітей лише одним з батьків, на наш погляд, одним з важливих способів захисту прав дитини в умовах сьогодення повинен стати ефективний процесуальний механізм судового встановлення батьківства.

Питання походження дитини, в т.ч. у судовому порядку, були предметом наукової уваги у всі часи. Різні аспекти цієї проблематики досліджували у своїх працях І. А. Агабабовян, Ж. К. Ананьева, М. В. Антокольська, І. В. Апопій, А. М. Ахметдінова, О. С. Батова, Ю. Ф. Беспалов, Ю. В. Білоусов, В. А. Ватрас, Л. Є. Гузь, К. В. Джансонова, Т. П. Євдокимова, І. В. Жилінкова, І. О. Жеребний, С. О. Іванова, Т. Д. Кочисев, В. П. Мироненко, О. М. Нечаєва, А. М. Почаєва, А. І. Пергамент, З. В. Ромовська, Ю. С. Соколовська, В. І. Тертишніков, С. Я. Фурса, В. В. Ярков та інші науковці. Водночас динаміка змін національного сімейного, цивільного та цивільного процесуального законодавства призвела до того, що більшість досліджень втратила свою актуальність, і процесуальний порядок встановлення батьківства наразі не має належного теоретичного обґрунтування в юридичній доктрині.

Про актуальність цієї проблематики свідчить і аналіз судової практики. Так, за даними звіту Державної судової адміністрації України за формою № 2-Ц "Звіт судів першої інстанції про розгляд справ у порядку цивільного судочинства", у 2012 році судами України було розглянуто 1 794 цивільні справи про встановлення батьківства/материнства в порядку позовного провадження³. Тобто понад 1,5 тис. дітей⁴ потребували судового захисту своїх прав на визнання походження дитини від батька/матері та права виховання й утримання.

Тривалий час сімейне законодавство передбачало вичерпний перелік обставин, з наявністю яких пов'язувалось судове встановлення батьківства⁵. Так, Основами законодавства Союзу РСР та союзних республік про шлюб та сім'ю від 27 червня 1968 р. [6], і ст. 53 КпШС встановлювалось правило, відповідно до якого при встановленні батьківства суд повинен був брати до уваги одну з трьох груп обставин:

1) спільне проживання та ведення спільного господарства матір'ю дитини і відповідачем до народження дитини;

² Щоправда, закон до способів виконання цього завдання чомусь відніс тільки активізацію участі батьків у семінарах, тренінгах, що сприяють формуванню сімейних цінностей.

³ На жаль, конкретних даних про кількість справ, пов'язаних із встановленням факту батьківства, що розглядалися у порядку окремого провадження, в звіті немає.

⁴ У деяких випадках позови пред'являлись в інтересах двох і більше дітей.

⁵ У сімейному законодавстві застосовується два поняття: встановлення батьківства та встановлення факту визнання. У першому випадку мова йде про визнання судом юридичного зв'язку між дитиною та її батьком, а в другому — про підтвердження факту, який може слугувати підставою для встановлення батьківства. Справи про встановлення батьківства розглядаються судами в порядку позовного провадження, а про встановлення факту визнання батьківства — в порядку окремого провадження. У цій статті мова йде про першу категорію справ.

2) спільне виховання чи утримання ними дитини;
3) докази, що з достовірністю підтверджують визнання відповідачем батьківства.

При цьому сам по собі окремо взятий факт спільного проживання чи ведення спільного господарства не міг слугувати підставою для визнання походження дитини від особи. Це суттєво обмежувало можливості встановлення батьківства навіть у тих випадках, коли походження дитини від батька мало очевидний характер [7; 8; 9], та, як аргументовано відмічав Т. Д. Кочиев, призвело до того, що турбота про виховання та утримання дитини покладалася законодавцем лише на матір, обов'язок матері стосовно дитини став правилом, а батька — винятком [10].

На перший погляд, вказані проблеми втратили свою актуальність з прийняттям чинного СК України, відповідно до ст. 128 якого підставою для визнання батьківства є будь-які відомості, що засвідчують походження дитини від певної особи, зібрані відповідно до вимог ЦК України. Водночас такий висновок є ілюзорним, адже під час розгляду справи про встановлення батьківства суди повинні враховувати роз'яснення Пленуму Верховного Суду України, викладені в п. 3 Постанови від 15 травня 2006 р. № 3 “Про застосування судами окремих норм Сімейного кодексу України при розгляді справ щодо батьківства, материнства та стягнення аліментів”, де зазначено, що при розгляді справ про встановлення батьківства щодо дитини, яка народилася до 1 січня 2004 р., необхідно застосовувати відповідні норми КпШС України [11]. Інакше кажучи, ст. 53 КпШС залишається чинною, і нею керуються суди, вирішуючи питання про встановлення батьківства щодо дітей, які народилася до моменту набрання чинності СК (1 січня 2004 р.) [12; 13; 14].

Такий стан законодавчого регулювання створює низку проблем як теоретичного, так і практичного характеру. По-перше, порушується принцип рівності осіб перед законом і судом, адже діти, народжені до 1 січня 2004 р., та їх батьки, які не перебувають у шлюбі, мають менші можливості для створення юридичного зв'язку, ніж діти, народжені після цієї дати. По-друге, в процесі розвитку новітніх технологій підтвердити походження дитини від особи з високим ступенем вірогідності можна за допомогою судово-медичної (молекулярно-генетичної) експертизи [15], водночас наразі законодавчо не конкретизовано доказове значення цього виду інформації для підтвердження/спростування батьківства щодо народжених до 1 січня 2004 р. У сукупності ці недоліки правового регулювання ускладнюють можливість встановлення юридичного зв'язку між такими дітьми та їх батьками.

Аналіз правозастосовчої практики щодо ст. 53 КпШС свідчить про те, що попередньо чинним сімейним законодавством встановлено **пріоритет соціального батьківства над біологічним**. Сам по собі факт кровної спорідненості дитини та особи не мав і не має визначального значення для вирішення питання про встановлення батьківства. Навіть за наявності висновків експертизи про те, що та чи інша особа може бути біологічним батьком дитини з ймовірністю 99,999999 %, один лише цей доказ не може бути підставою для встановлення батьківства щодо дитини, народженої до 1 січня 2004 р. [8; 12; 13; 16].

На нашу думку, така позиція законодавця є виправданою з таких підстав:

По-перше, суд як орган державної влади здійснюючи правосуддя поряд з вирішенням конкретних правових спорів, реалізує державну політику, в тому числі в сфері охорони дитинства. Держава через свої судові органи сприяє підтвердженню юридичного зв'язку між дитиною та іншими особами не стільки заради підтвердження власне біологічного походження, скільки прагнучи створити для дітей, народжених поза шлюбом, можливість виховання в повній сім'ї. До такого висновку ми приходимо аналізуючи інститут презумпції батьківства, а також позицію Пленуму Верховного Суду України, викладену в п. 9 Постанови “Про застосування судами окремих норм Сімейного кодексу України при розгляді справ щодо батьківства, материнства та стягнення аліментів”, відповідно до якої у разі, коли ухилення сторони у справі щодо визнання батьківства від участі в експертизі або

від подання необхідних матеріалів, документів тощо унеможливило її проведення, суд відповідно до ст. 146 ЦПК України може визнати факт, для з'ясування якого її було призначено, або відмовити в його визнанні (залежно від того, хто зі сторін ухиляється, а також яке значення має для них ця експертиза). В обох вищевказаних випадках суд повинен визнати батьківство без підтвердження біологічного походження дитини від особи.

По-друге, становлення батьківства породжує низку юридичних наслідків, серед яких — виникнення взаємних прав та обов'язків дитини і батьків. Навіть у випадку наявності висновку судово-біологічної (судово-генетичної) експертизи, що підтверджує кровну спорідненість дитини й особи, та задоволення на цій підставі позову про встановлення батьківства не дозволяє забезпечити ефективне здійснення батьківських прав і виконання батьківських обов'язків, якщо біологічний батько зник з життя жінки ще до народження дитини і не бажає брати безпосередню участь в утриманні та вихованні останньої. У випадку встановлення батьківства такий чоловік і надалі буде неналежним чином виконувати свої батьківські обов'язки, при цьому він отримує шанс впливати на можливість здійснення дитиною прав, які потребують згоди батьків (наприклад, права на виїзд за кордон, на зміну місця реєстрації, на медичне втручання тощо).

По-третє, слід згадати про допоміжні репродуктивні технології, застосування яких передбачає серед іншого використання донорського генетичного матеріалу [17] для зачаття дитини (штучне запліднення, сурогатне материнство). Крім того, непоодинокими є випадки, коли вагітність жінки та народження дитини є результатом насилля над жінкою. Якщо визнати кровну спорідненість саму по собі підставою для встановлення батьківства, то в першому випадку особи, які скористались донорським генетичним матеріалом для запліднення, не зможуть підтвердити своє батьківство, а в другому — злочинець, який заподіяв моральних та фізичних страждань жінці, зможе претендувати на встановлення батьківства.

Отже, в передбаченому в ст. 53 КпШС переліку підстав судового встановлення батьківства щодо дітей, народжених до 1 січня 2004 р., цілком обґрунтовано зроблено акцент на соціальних складових, таких як матеріальна та моральна підтримка жінки під час вагітності, піклування про дитину після її народження, не будь-які голосливі заяви про визнання батьківства, а докази з достатнім рівнем достовірності.

Утім, встановлення та визнання батьківства — категорії нетотожні. У першому випадку мова йде про встановлення правового режиму, при якому виникають взаємні права та обов'язки дитини й осіб, щодо яких встановлено батьківство. У другому випадку йдеться про підтвердження походження дитини від батьків, що є підставою для здійснення деяких прав дитини: права знати своїх батьків, права на спадкування тощо.

Так, відповідно до чинного законодавства України, в т.ч. ст. 9 Європейської конвенції про правовий статус дітей, народжених поза шлюбом (ETS № 85) [18], ратифікованої 14 січня 2009 р., дитина, народжена поза шлюбом, має таке саме право на спадкування майна своїх батька й матері, а також члена сім'ї та родича з боку батька або матері, як і дитина, народжена в шлюбі. Реалізація права дитини на утримання та виховання її батьками залежить від волі останніх та їх дій чи бездіяльності, тому й обов'язковою для встановлення батьківства в такому випадку є наявність соціальної складової, внаслідок чого право на спадщину обумовлене з-поміж іншого походженням дитини від батьків, а для визнання дитини спадкоємцем, на наш погляд, кровної спорідненості самої по собі може бути достатньо.

У юридичній літературі висловлювались думки з приводу того, що право на спадок повинні мати тільки особи, пов'язані кровними зв'язками [19]. І хоча ми не настільки категоричні у своїх судженнях, проте визнаємо аргументованою цю точку зору в тій частині, що кровна спорідненість повинна бути підставою для виникнення в особи права на спадкування у тих випадках, коли спадкодавець своєю волею не конкретизував коло своїх спадкоємців (у заповіті).

Крім того, Конвенція про права дитини передбачає з-поміж іншого право дитини знати своїх батьків (ст. 7). Очевидно, що якщо батьки не визнавали свого батьківства, не піклувалися про дитину, не виховували та не утримували її, єдиним способом здійснення права дитини знати своїх батьків є встановлення походження дитини від батьків на підставі кровної спорідненості.

Проте в цьому випадку постає питання про те, як узгодити зміст норм КпШС, який не розмежовує поняття встановлення батьківства та його визнання⁶ та не передбачає такої підстави як кровна спорідненість для підтвердження походження дитини від батьків або включення до кола спадкоємців. У такій ситуації права дитини порушуються двічі: по-перше, коли вона не отримує батьківської підтримки в дитинстві; по-друге, коли вона позбавляється можливості здійснити право знати своїх батьків або спадкувати нарівні з дітьми, народженими в шлюбі.

На нашу думку, після ратифікації Конвенції про права дитини законодавець повинен був привести норми сімейного законодавства у відповідність до її положень та включити кровну спорідненість до переліку підстав для визнання батьківства, чого, на жаль, зроблено не було. Положення ст. 53 КпШС врегулювало тільки питання встановлення батьківства. Визнання батьківства не регламентовано ані цією, ані іншими нормами цього кодексу, що ускладнює можливість захисту права дитини знати своїх батьків та права на спадкування. Очевидно, що така ситуація є неприйнятною для держави, яка прагне стати правовою.

На наш погляд, оскільки КпШС не регламентував питання визнання батьківства, судам, вирішуючи такі справи щодо дітей, народжених до 1 січня 2004 р., слід виходили із того, що на ці правовідносини поширює свою дію Конвенція про права дитини, яку було ратифіковано ще в 1991 році, тобто на час дії КпШС. Прийняття нового Сімейного кодексу України, яким розширено перелік підстав для визнання батьківства (ст. 128) слід розглядати як виконання Україною свого зобов'язання, закріпленого в ч. 2 ст. 7 Конвенції про права дитини в частині забезпечення можливості здійснення прав дитини, гарантованих цією конвенцією, зокрема права знати своїх батьків. З огляду на це, на нашу думку, при розгляді справ про визнання батьківства щодо дитини, яка народилася до 1 січня 2004 р., необхідно застосовувати не КпШС України, а відповідні норми чинного Сімейного кодексу України. Відповідні положення слід відобразити в Постанові Пленуму Верховного Суду України від 15 травня 2006 р. № 3 “Про застосування судами окремих норм Сімейного кодексу України при розгляді справ щодо батьківства, материнства та стягнення аліментів”.

Підсумовуючи, слід констатувати, що наразі залишаються невирішеними багато питань правозастосування сімейного законодавства, які стосуються судового захисту прав дитини, що обумовлено як недосконалістю сімейного та цивільного процесуального законодавства України, так і відсутністю спеціальних національних нормативно-правових актів, які регламентували б власне правовий статус дитини в Україні. Більше того, основна увага дослідників цієї проблематики зосереджена на вирішенні проблем матеріального права, в той час як недоліки процесуального законодавства залишаються поза увагою науковців і не отримують свого вирішення. Тому не дивно, що формально державою гарантовано права дитини, а реально здійснити або захистити їх в Україні дуже складно. На нашу думку, питання судового провадження у справах про захист прав дитини повинні стати предметом подальших ґрунтовних наукових досліджень.

Список використаних джерел

1. Конвенція про права дитини (Нью-Йорк, 20.11.1989 р.) [Електронний ресурс] Верховна Рада України. Законодавство України. — URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_021.

⁶ Єдина згадка про визнання батьківства міститься в ст. 198 КпШС України, яка має назву “Встановлення батьківства в Україні. Визнання батьківства, встановленого поза межами України”, утім, у змісті цієї статті мова йде тільки про встановлення батьківства.

2. Європейська конвенція про здійснення прав дітей (ETS № 160) (Страсбург, 25.01.1996 р.) [Електронний ресурс] Верховна Рада України. Законодавство України. — URL : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_135.
3. Про затвердження Державної програми подолання дитячої безпритульності і бездоглядності на 2006–2010 роки : постанова Кабінету Міністрів України від 11.05.2006 р. № 623 [Електронний ресурс] Верховна Рада України. Законодавство України. — URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/623-2006-п>.
4. Про загальнодержавну програму “Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини” на період до 2016 року : Закон України від 05.03.2009 р. № 1065–VI [Електронний ресурс] Верховна Рада України. Законодавство України. — URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1065-17>.
5. Заключні спостереження Комітету ООН з питань захисту прав дітей: Україна (2011) (неофіційний переклад) [Електронний ресурс] Офіційне представництво Президента України. — URL : http://www.president.gov.ua/docs/unicef_ukraine2011.pdf.
6. Об утверждении основ законодательства союза СССР и союзных республик о браке и семье : Закон СССР от 27.06.1968 г. [Электронный ресурс] Правовая библиотека. — URL : <http://pravo.lvonevsky.org/baza/soviet/sss5292.htm>.
7. Рішення Апеляційного суду Автономної Республіки Крим від 10.05.2012 р. у справі № 22-ц/0190/1404/2012 [Електронний ресурс] Єдиний державний реєстр судових рішень. — URL : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/24180208>.
8. Ухвала Апеляційного суду Херсонської області від 19.11.2012 р. у справі № 22ц–2190/3561/12 [Електронний ресурс] Єдиний державний реєстр судових рішень. — URL : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/28385997>.
9. Ухвала Апеляційного суду Київської області від 07.11.2012 р. у справі № 22ц–5508/12 [Електронний ресурс] Єдиний державний реєстр судових рішень. — URL : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/28186351>.
10. *Кочиев, Т. Д.* Установление отцовства в суде [Текст] / Т. Д. Кочиев // Правоведение. — 1985. — № 1. — С. 72–75.
11. Рішення у цивільних справах // Вісник Верховного Суду України. — 2007. — № 12 (88) [Електронний ресурс] Верховний Суд України. — URL : <http://www.scourt.gov.ua/clients/vs.nsf/0/6F302B8ED8B0A18FC22573CA004411A2?OpenDocument>.
12. Ухвала Судової палати в цивільних справах апеляційного суду Херсонської області від 06.12.2012 р. у справі № 22ц–2190/3498/2012 [Електронний ресурс] Єдиний державний реєстр судових рішень. — URL : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/28242430>.
13. Рішення Апеляційного суду Миколаївської області від 23.11.2011 р. у справі № 22ц–3222/11 [Електронний ресурс] Єдиний державний реєстр судових рішень. — URL : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/21182564>.
14. Рішення Апеляційного суду Миколаївської області від 24.03.2011 р. у справі № 22ц–945/11 [Електронний ресурс] Єдиний державний реєстр судових рішень. — URL : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/14490040>.
15. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень : наказ Міністерства юстиції України від 08.10.1998 р. № 53/5 [Електронний ресурс] Верховна Рада України. Законодавство України. — URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>.
16. Рішення Апеляційного суду Автономної Республіки Крим від 01.08.2012 р. у справі № 22-ц/0191/1070/2012 [Електронний ресурс] Єдиний державний реєстр судових рішень. — URL : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/27160170>.
17. Про затвердження Інструкції про порядок застосування допоміжних репродуктивних технологій : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 23.12.2008 р. № 771 [Електронний ресурс] Верховна Рада України. Законодавство України. — URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0263-09>.
18. Європейська конвенція про правовий статус дітей, народжених поза шлюбом (15.10.1975, № ETS85) [Електронний ресурс] Верховна Рада України. Законодавство України. — URL : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_568.
19. *Кондратюк, О. В.* Значення спорідненості при звичаєво-правових поділах майна для українського селянина у XIX ст. / О. В. Кондратюк // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Історія. — 2007. — № 12 [Електронний ресурс] Національна бібліотека України

- ім. В. І. Вернадського. — URL : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Nzvdpu_ist/2007_12/statti/znachennya%20sporidnenosti.pdf.
20. *Ахмедханова, А. М.* Установление отцовства в административном и судебном порядке (по материалам правоприменительной практики Республики Дагестан) [Текст] : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.15 / Ахмедханова Аминат Магомедовна. — Махачкала, 2003. — 223 л.
21. *Батова, О. С.* Проблемы классификаций судебных споров, связанных с воспитанием детей / О. С. Батова // Журнал российского права. — 2005. — № 6 [Электронный ресурс] Сейчас.ру. — URL : <http://www.lawmix.ru/comm/857>.
22. *Евдокимова, Т. П.* Судебные споры о детях [Текст] : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / Т. П. Евдокимова. — М., 1977. — 25 с.
23. *Нечаева, А. М.* Защита прав ребенка: законодательство и правоприменительная практика [Текст] / А. М. Нечаева // Защита прав ребенка в современной России : материалы научно-практической конференции. — М. : Изд-во ИГиП РАН, 2004. — С. 3–15.
24. *Паластина, С. Я.* Основания возникновения родительских прав и обязанностей [Текст] / С. Я. Паластина // Правоведение. — 1973. — № 6. — С. 42–50.
25. *Темникова, Н. А.* Реализация и защита личных неимущественных прав ребенка в семейном праве России [Текст] : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Темникова Наталья Александровна. — Омск, 2006. — 197 л.

Надійшла до редакції 31.10.2013

Бондаренко-Зелинская Н. Л. К вопросу об эффективной судебной защите прав детей в соответствии с европейскими стандартами

Рассматриваются проблемы и перспективы создания эффективного механизма защиты прав ребенка путем приведения законодательства Украины в соответствие со стандартами ЕС. Анализируется существующий механизм судебного установления/признания отцовства, призванный обеспечить возможность осуществления ребенком права знать свое происхождение, права на содержание, на воспитание и т. д. При этом обращается внимание на нарушение принципа равенства при судебном признании отцовства в отношении детей, рожденных до и после 1 января 2004 года. Предлагаются пути устранения таких недостатков в том числе делается вывод о целесообразности применения при рассмотрении дел о признании отцовства ребенка, родившегося до 1 января 2004 г., не Кодекса о браке и семье Украины, а соответствующих норм действующего Семейного кодекса Украины. По делам о признании отцовства предлагается предоставить детям, рожденным до 1 января 2004 года, возможность доказывания своего происхождения с помощью кровного родства.

Ключевые слова: судебная защита, ребенок, установление отцовства, признание отцовства.

Bondarenko-Zelinska, N. L. The Problems of Effective Judicial Protection of the Rights of Children According to the European Standards

The problems and prospects of creating an effective mechanism for the protection of the rights of children by conformation the legislation of Ukraine with EU standards are considered. We analyze the existing legal mechanism set / acknowledgment of paternity, to ensure the possibility of a child the right to know his/her origin, the right to support, to education etc. At the same time the attention to the violation of the principle of equality in relation to judicial recognition of paternity of children born before and after January 1, 2004 is attracted. Ways of eliminating such drawbacks, including the conclusion of the feasibility of in cases of recognition of paternity for a child born before 1 January 2004, not the Code on Marriage and Family of Ukraine and the relevant provisions of the existing Family Code of Ukraine. It is proposed to give to children born before 1 January 2004, the possibility of proof of origin by means of consanguinity in cases of recognition of paternity.

Keywords: judicial protection, child, paternity, recognition of paternity.